

Әйтеке бидің сыншылдығы

Бірде Жоңғар ханы Қалдан Бошақту Әйтекеге:

— Мына астымдағы сымға тартқан күмістей, қанатты тұлпарымды сынап берші, - дейді.

— Мұның нағыз тұлпарға үш қайнаса сорпасы қосылмайды. Есекке шатысы бар екен. Тұрпатына, төзімділігіне зейін аударыпсың. Құлын кезінде енесі өліп, сарттың саудагері есекке теліген екен. Өлгінде кісінегенде бақырған есектей дауысын созып, екі бүйірін солқылдатып, үні тарғылданып шықты. Ал шынайы тұлпар дауысын қоңыраудай сынғырлатып, үзілтіп, әсерлі қайырып кісінейді, — дейді Әйтеке би. Әйтеке бидің біліктілігі мен көшелігіне қайран қалған қонтайшы Қалдан Бошақту жеңілгенің мойындапты.

Әйтеке бидің шешендігі

Ашу бар жерде ақыл тұрмайды.
Алдын ашсаң, арқырар,
Ашу деген – ағын су,
Ақыл деген – дария,
Алдын тоссаң, тоқырар.
Кісіге бірге туыспау керек,
Туысқан соң сөз қуыспау керек.
Сөз қуған пәлеге жолығады,
Жол қуған олжаға жолығады.
Ағасы келсе, ардақтап атын байлағандай,
Қонағы келсе, құрметтеп жайлағандай,
Тындырымды інісі болса,
Қанат-құйрығы сай болып,
Көңілі жай болып,
Ағаның алар тынысы болса.
Інінің міндеті – басқару,
Ағаның реті - бас бағу емес пе?
Екі адам керіссе, оның арты - қызыл шок.

Әйтеке би

Суалмайтын суат жоқ
Тартылмайтын бұлақ жоқ,
Құйрығы суда тұрса да,
Уақытысы жеткенде
Қурамайтын құрақ жоқ.
Дүние деген фәни бұл,
Баласы жоқта мият жоқ.
Бәрінен де қиын сол екен,
Артында жанған шырақ жоқ... — деп Әйтеке атынан айтылатын нақыл сөз де оның ойы терең, өмірден білген-түйгені мол, өз заманының ақылгөйі екенін аңғартады.